

Artykuł nadesłany 30 czerwca 2018 r.,
zaakceptowany 25 lipca 2018 r.

DOI 10.2883/amp.2018.12

Międzynarodowa konferencja „Philosophy and medicine – the history of their relations” w Toruniu

W dniach 20-22 marca 2018 roku w Toruniu odbyła się międzynarodowa konferencja „Philosophy and medicine – the history of their relations” organizowana przez Instytut Filozofii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i Philipps-Universität Marburg. Patronatem wydarzenie objęły Polskie Towarzystwo Kantowskie i Polskie Towarzystwo Filozoficzne. W konferencji wzięło udział dwunastu badaczy z Polski, Niemiec, Austrii i Brazylii.

Pierwszego dnia wygłoszono sześć referatów. Profesor Reinhard Brandt z Philipps-Universität Marburg opowiadał o wielowiekowych związkach medycyny z filozofią, skupiając się przede wszystkim na myślicielach przełomu XVIII i XIX wieku, głównie I. Kancie. Referent przeanalizował m.in. kantowski esej *De Medicina corporis quae Philosophorum est, Spór fakultetów* i *Von der Macht des Gemüths durch den bloßen Vorsatz seiner krankhaften Gefühle Meister zu sein*, ukazując, w jaki sposób myśl stoicka wpływała na tradycję medyczną i filozoficzną niemieckiego oświecenia. W wystąpieniu *Biological and medical sources of Protagoras' thought* Zbigniew Nerczuk z UMK pokazywał, że etyka ojca sofistów była kształtowana przez metafory z obszaru medycyny, rolnictwa i szeroko rozumianej biologii. Porównując treść wybranych dialogów platońskich (*Protagoras*, *Teajtet*) z fragmentami *Corpus Hippocraticum* czy pism presokratejskich, referent dowodził, że dla zrozumienia pojęcia *pathe* i empirystycznej postawy Protagorasa niezbędna jest dogłębna znajomość antycznej myśli medycznej. Adam Smrcz z Eötvös Loránd Tudományegyetem w Budapeszcie na podstawie analizy wybranych pism Justusa Lipsiusa reinterpretował neostoicyzm jako filozofię medyczną. Ukazywał przy tym zmieniającą się w czasie postawę intelektualną flamandzkiego filozofa i historyka, w tym jego podejście do kontroli ciała i duszy. Simone de Angelis z Karl-Franzens-Universität Graz w przeglądowym referacie *Philosophy and Medicine during the Early Modern Period. Introductory Thoughts on their Reciprocal Relationship* zaprezentował związki medycyny z filozofią w epoce przedklinicznej, a więc od antyku do XVIII wieku. Referent argumentował, że w epoce wczesnonowożytnej medycyna była dyscypliną wiodącą, choć jej znaczenie uległo zmianie w dobie rewolucji naukowej, kiedy erozji uległ autorytet tradycji antycznej, prym zaczął zaś wieść eksperymentalizm. Wskazywał także na unifikacyjny charakter antropologii XVIII wieku, która łączyła myślenie medyczne z politycznym, filozoficznym, biologicznym itd. W wystąpieniu *Damasios' Error? The Neurologist, Descartes, Spinoza and Feeling Brain* Jolanta Żelazna z UMK przeprowadziła wielopoziomową krytykę prac portugalskiego profesora neurologii behawioralnej Antonio Damasio, ukazując brak zrozumienia myśli dawnych filozofów przez tego badacza. Żelazna postawiła także pytanie o umiejętność odczytywania wczesnonowożytnych tekstów medycznych i filozoficznych przez współczesnych lekarzy i przyrodników. W ostatnim wtorkowym referacie Eszter Rembeczki z uniwersytetu w Szeged (Szegedi Tudományegyetem) przedstawiła

natomiast wątki medyczne obecne w myśli Kartezjusza. Referentka skupiła się m.in. na psychosomatyce, analizując mechanikę afektów.

Pierwszym wystąpieniem środowym był referat Katarzyny Pękackiej-Falkowskiej z Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu *Toward an "All Encompassing" Reform. Gottfried Wilhelm Leibniz and the Medicine of His Time*. Autorka przeanalizowała wybrane teksty G. W. Leibniza, pokazując związki jego myślenia policyjnego z planowanymi przezeń reformami medycyny i szeroko rozumianego przyrodoznawstwa (gł. badań z obszaru historii naturalnej). Marta Śliwa z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego tłumaczyła, że w kształtowaniu się myśli medycznej i filozoficznej w osiemnastowiecznej Szkocji znaczenie fundamentalne odegrały takie byty organizacyjne, jak nowo powstające kluby i towarzystwa naukowe, skupiające badaczy różnych specjalności. Wpływowi wykształcenia medycznego Locke'a na jego system filozoficzny poświęcił swoje wystąpienie Adam Grzeliński z UMK. Referent dowodził, że empiryizm Locke'a zawdzięczał wiele związkom filozofa z Thomasem Sydenhamem. W ostatnim wystąpieniu czwartkowe Giuseppe Mottaz Karl-Franzens-Universitaet Graz porównał natomiast stanowiska lekarza Christiana G. Sellego i I. Kanta dotyczące empiryzmu i puryzmu, wskazując, że prominentne miejsce w debatach filozoficznych końca XVIII wieku zajmowali medycy.

W czwartek wygłoszono tylko dwa referaty. Werner Euler z Universidade Federal de Santa Catarina (Florianopolis) tłumaczył, co w drugiej połowie XVIII i pierwszej połowie XIX wieku znaczyło, że „lekarz jest artystą”. Referent m.in. przybliżył debatę między I. Kantem a Ch. W. Hufelandem dotyczącą sztuki przedłużania życia. W ostatnim wystąpieniu Mirosław Żelazny z UMK omówił natomiast zagadnienie samobójstwa w pismach Karla Jaspersa. Na spotkanie nie dotarli referenci, którzy mieli opowiadać o bioetyce.

Wszystkim referatom towarzyszyły ożywione dyskusje i liczne pytania. Debaty toczyły się także w kularach oraz podczas wycieczek po Toruniu śladami Soemmeringów i Kopernika. Ponieważ poruszana tematyka okazała się interesująca dla wszystkich uczestników konferencji, jej organizatorzy wyrazili chęć publikacji monografii zbierającej artykuły, które powstaną na podstawie wygłoszonych wystąpień.

Katarzyna Pękacka-Falkowska

**Konferencja Naukowa „Gruźlica – dawne doświadczenia,
obecne osiągnięcia i zagrożenia” w Obrze k/Wolsztyna, 19 maja 2018 r.**

Najbardziej spektakularnymi formami działalności działającego od 1995 r. Stowarzyszenia Naukowego im. Roberta Kocha są konferencje naukowe. Ostatnia, zatytu-